

Sredinom mjeseca ožujka 1977. godine počela je s radom VII zagrebačka speleološka škola. Novost ove škole je, među ostalim, bilo i izdavanje »Priručnika«.

Naime, primijećeno je pri višegodišnjem podučavanju mladih speleoloških kadrova da nedostaje jedno literarno djelo koje bi pomoglo svladavanju speleološke tehnike kao i u objašnjenju ostalih područja speleologije. »Osnovna znanja iz speleologije«, skripta koja je stampana još 1961. godine je svojim sadržajem u mnogim poglavljima već zastarjela.

Speleološki odsjek PD Sveučilišta »Vebebit« iz Zagreba, uz financijsku pomoć Komisije za speleologiju PSH i Planinarskog saveza Zagreba, stampao je u ožujku 1977. godine Priručnik koji je prvenstveno namijenjen polaznicima speleoloških škola i tečajeva, ali ga isto tako mogu koristiti i stariji speleolozi za osvježenje znanja. Sami naslovi poglavlja nam garantiraju sveobuhvatnost priručnika (npr. Što je speleologija; Povijest speleologije u Hrvatskoj; Kultura speleoloških istraživanja; O geologiji općenito; Krš i krški fenomeni; Speleomorfologija; Uže u planinarstvu; Klasična i suvremena tehnika istraživanja vertikalnih speleoloških objekata; Posebne metode speleoloških istraživanja; Posebni način spuštanja u jame; Komuniciranje u speleološkim objektima; Opasnosti u planinama i speleološkim objektima; Prva pomoć i spašavanje iz speleoloških objekata; Ljetna i zimska planinarska oprema; Orijentacija i kretanje planinom; Osobna i zajednička speleološka oprema; Uzlovi; Topografsko snimanje objekata; Dokumentacija; Bivakiranje u prirodi; Klima podzemlja; Živi svijet naših spilja i jama; Najduži speleološki objekti kod nas i u svijetu).

Trinaest autora (V. Božić, M. Cepelak, M. Garašić, R. Jagodić, B. Jalžić, M. Kovačić, V. Lindić, H. Malinar, D. Prelovec, J. Sekelj, E. Silić i B. Vrbeć) je u 27 poglavlja, na 191 stranici, s 10 priloga obradilo široko područje speleologije. Na temelju ovog djela mogu se kasnije nadogradivati nova, iako osobno mislim da bi ubuduće trebao biti manji broj autora.

Ovakav amaterski rad vrijedniji je to više što je to svakako najobuhvatnije djelo planinarsko-speleološke literature koje smo dosad stvorili u Jugoslaviji. Treba svakako spomenuti i ekipu koja je uredila i stampala ovaj Priručnik (D. Bošnjaković, Z. Filipović, M. Garašić, A. Jurković, B. Mudri, V. Silić i B. Vrbeć).

Mladen Garašić

Studenti geologije na PMF i članovi SO PD »Zeljeznica« Vladimir Bermanec i Tihomir Marjanac osvojili su radnjom o geologiji spilje Vetrnice kraj Zagreba na Prvomajskom natječaju Sveučilišta u Zagrebu 1976. godine drugu nagradu. Prilikom terenskih radova pomagali su im speleolozi SO PD »Zeljeznica« i SO PDS »Vebebit«. Tom prilikom obrađena je prva cjelina sa suhim kanalom, uključujući »Vebebitški kanal« i »Ovodni kanal«.

U »Vebebitškom kanalu« odnosno njegovom produžetku — »Kanal 10 dvorana« naišlo se na stijene pepeljasto zelene boje koje su nastale od vulkanskog pepela za vrijeme podmorske erupcije (tufovi). Starost je vjerojatno ladinjska (gornji dio srednjeg trijasa).

U »Fosilnoj dvorani« uzet je uzorak lapora, koji je bio mikropaleontološki obrađen i izdvojen je bogata fauna tortonjskih foraminifera (gornji dio miocena, donji neogen). Tom prilikom određeno je 9 familija i 25 vrsta.

Kemijskim analizama ispitan je sastav stijena u suhom dijelu i rezultat je pokazao da sadrže 17–29% dolomita, što znači da je to usvojenoj klasifikaciji dolomitični vapnenac.

U slijedećem radu, kojeg studenti planiraju za školsku godinu 1976/77 nastojat će obraditi i preostali dio dosad poznate Vetrnice, a to obuhvaća dio sa aktivnim vodenim tokom i »Novu Vetrnicu« koja se nalazi iznad nivoa glavnog kanala.

RAJKO PAVLOVEC: »KRAS«

Mladinska knjiga, Ljubljana 1976. Str. 1–17, sa 75 fotografija i 2 crteža. Vrlo interesantna i instruktivna knjižica, prvenstveno namijenjena najmlađima da na lak i zanimljiv način upoznaju krš i njegove zanimljivosti. U osnovnim crtama prikazano je što se dešava na površini i podzemlju našeg krša, na primjerima Postojne, Skocjana i još nekih poznatih podzemnih sistema. Sve je to ilustrirano sa uspjelim fotografijama grupe autora. Na kraju knjižice nalazi se mali kviz znanja kojim se provjerava ono što se naučilo. Svima koje zanimaju krške pojave ova će knjižica biti zanimljiva. Početnici mogu nešto naučiti, a iskusnim poznavacima može poslužiti da osvježe svoje znanje.

Vladimir Lindić

VIJESTI

RAD SO PD »ZELJEZNICAR« U 1976. GODINI

U 1976. godini SO PD »Zeljeznica« je brojio 66 članova (43 muških, 20 ženskih i troje djece), od kojih 41 aktivnih. U odnosu na prethodnu godinu broj članova je ostao nepromijenjen.

Tijekom godine održano je 46 članskih sastanaka, kojima je prisustvovalo ukupno 860 članova i 110 gostiju, odnosno 21 član po sastanku. Osim redovnih članskih sastanaka Odsjeka, održana su 4 izvanredna sastanka, 3 sastanka Upravnog odbora te 2 sastanka Uredništva časopisa »Speleolog«.

Istraživanje speleoloških objekata provedeno je u 9 terenskih akcija u kojima su sudjelovala 44 člana Odsjeka. Istraženo je 26 objekata. Najznačajnije istraživanje obavljeno je u ponoru Vele Vode kod Crnog Luga, u Gorskom Kotaru. Za ovo istraživanje Odsjek je organizirao speleološki logor, uz financijsku pomoć Koordinacije komisije za speleologiju PSJ. Uspjehom nepovoljnom vremenu, istraživanje je obavljeno prema utvrđenom planu. U četiri dana ponor je topografski snimljen u duljini od 1482 m i u dubini od 120 m. Bio je to najmasovnije istraživački skup planinara speleologa Hrvatske u posljednjih petnaest godina, kako po broju sudionika (26), tako i po množini zastupljenih speleoloških odsjeka (5). Od ostalih istraživačkih akcija treba istaći Kotlušu, špilju kod mjesta Civiljane u Cetinskom polju, koja je ove godine istražena do cca 1800 m, od čega je topografski snimljeno 1661 m, zatim Malu Kiclovu jamu kod Skrada, istraženu do dubine od 220 m i Jamu pod Crnom kosom, istraženu do dubine od 144 m. Istraživanja Kotluše i Kiclovih jama nisu dovršena i ulaze u plan za iduću godinu.

Ove godine je rekognoscirano 12 objekata u Sjevernom Vebebitu i Biokovu.

U svrhu upoznavanja podzemlja, posjećivani su već istraženi speleološki objekti. U 48 takvih izleta sudjelovalo je ukupno 182 člana. Najčešće je posjećivana špilja Vetrnica.

Od turistički uređenih speleoloških objekata posjećena je jama Grotta Gigante kod Trsta i špilja Baradla kod mjesta Aggtelek, na mađarsko-čehoslovačkoj granici. Ove posjete su bile organizirane kako za članove Odsjeka, tako i za ostale zainteresirane, pa je od ukupno 95 sudionika bilo 67 gostiju. Ovakvim izletima želi se pridonijeti popularizaciji speleologije među ostalim planinarima. Osim spomenutih akcija, članovi Odsjeka su organizirali spuštanje televizijske ekipe TV Zagreb na Crveno jezero kod Imotskog radi snimanja emisije »Zanimljivosti prirode«.

Mnogo radnih sati uloženo je u uređenje »prostorija Odsjeka«. Radilo se utorkom tijekom cijele godine. Ukupno je bilo 42 radne akcije u kojima je 120 članova utrošilo 306 radnih sati. Dopršena je prostorija oruđarstva, a u radu je ulazni prostor (iskorišten za stalnu izložbu) i budući speleološki muzej. Isto tako je uređena arhiva, izdana je serija speleološke značke i izrađeni novi pečati. Upornim zalaganjem članova Odsjeka održan je kontinuitet u izdavanju časopisa »Speleolog« (broj XXII–XXIII za godinu 1974/75).

Tijekom godine je organizirano sedam predavanja uz dia-positivne i predavanje o orijentaciji koje je pripremio Juraj Posarić. Branko Jalžić je održao predavanje »Ivan Lovrić i neke spilje Cetinskog polja« u okviru Speleoloških večeri pri Planinarskom savezu Hrvatske. Vladimir Božić je predavao riječkim speleolozima o spuštanju na Crveno jezero i o istraživanju ponora Vele Vode kod Crnog Luga.

Mladi članovi su i ove godine polazili tečaj Speleološke škole u organizaciji PDS »Velebit«. Od tri polaznika dva su završila tečaj. Vježbe za stjecanje fizičke i tehničke pripremljenosti bile su organizirane na Pašerovom previsu, u Paklu u Veternici, na Flinki na Ostrcu i na Glavici. Obavljena su tri dežurstva u društvenom domu na Ostrcu, osam dežurstava u Veternici, a pet je članova sudjelovalo u orijentacijskom natjecanju za Memorijal Janka Mešića u Samoborskom gorju.

Speleološkom odsjeku je dodijeljeno priznanje Seniorke i Markacijske sekcije Društva za dugogodišnju suradnju. Zahvalnicu planinarskog lista »Osa« primio je K. Gušzak, J. Posarić, F. Majerić, S. Smolec, priznanje Omladinske sekcije je dobio J. Posarić, a zahvalnicu Seniorke sekcije S. Smolec, V. Božić, Franjo i Helena Zelinski i J. Posarić.

Članovi Odsjeka sudjelovali su u radu raznih skupova unutar planinarske organizacije. Sastancima Komisije za speleologiju PSH pristupilo je 23 člana. V. Božić je kao predsjednik sudjelovao u radu Koordinacione komisije za speleologiju PSJ u Bijambarama, kao i na sjednici Glavnog odbora PSJ u Velikoj kod Slavonске Požege. VII kongresu speleologa Jugoslavije prisustvovali su: V. Božić (predsjednik KS PSH), B. Lapan, B. Jalžić, Đ. Jalžić i D. Holjevac.

Odsjek je pohvaljen od strane Planinarskog saveza Hrvatske za rad na promicanju planinarstva i speleologije.

Zoran Bolonić

XXVI GODIŠNJA SKUPSTINA SO PD »ZELJEZNIČAR«

Skupština je održana 10. veljače 1977. god. u prostorijama Društva. Osim članova Odsjeka (39), skupštini su prisustvovali: Božidar Škerl, predsjednik PSH, članovi speleoloških odsjeka PD »Dubovac« iz Karlovca, PD »Japeti« iz Samobora, te PDS »Velebit« i PD »Zagreb-matica« iz Zagreba. Uz predsjednika Društva Luju Staničića, skupštini su prisustvovali predstavnici svih sekcija Društva, te naš dugogodišnji član i predstavnik redakcije novina »Zeljezničar« Marinko Gjivoje. Uvodnu riječ je dao pročelnik Odsjeka Zoran Bolonić.

Nakon pročitanih izvještaja o radu, uslijedili su pozdravi gostiju, a u nastavku živa diskusija kojom se dobilo više konkretnih prijedloga za unapređenje speleologije kako radom članova Odsjeka, tako i na širem, općedruštvenom planu.

Za svoj rad u okviru planinarske organizacije, Odsjek je primio poklon od PSH — uže od 40 m. Predajući dar, predsjednik PSH Božidar Škerl je istakao visoko mjesto koje Odsjek prema svome radu zauzima u Republici i Jugoslaviji, te izrazio želju za još boljim rezultatima.

Vladimir Lindić

IX SPELEOLOŠKO VEČE ZAGREBAČKIH SPELEOLOGA

U okviru Speleoloških večeri u prostorijama PSH dana 30. siječnja 1976. godine održano je predavanje »Ivan Lovrić i neke spilje Cetinskoga polja«. Predavanje je pripremio Branko Jalžić povodom dvjestote obljetnice hrvatske speleologije.

Navršila su dva stoljeća otkako je u Veneciji bila izdana knjiga Sinjanina Ivana Lovrića »Bilješke o putu po Dalmaciji opata Alberta Fortisa i život Stanislava Soćivice«. Za našu je speleologiju značajan uvodni dio knjige, gdje je po prvi puta jedan Hrvat, na temelju vlastitog iskustva realno prikazao istraživane spilje.

Predavanju su prisustvovali članovi speleoloških odsjeka PDS »Velebit« i PD »Zeljezničar«.

Vladimir Lindić

X SPELEOLOŠKO VEČE

U prostorijama PSH u Kozarčevoj 20, održano je 25. 3. 1977. g. X speleološko veče. Tema Večeri bila je posvećena speleološkom školovanju u Hrvatskoj. Veče je otvorio pročelnik Speleološkog odsjeka PDS »Velebit« Damir Prelovec, a predavanje je održao Radovan Cepelak pod naslovom: **20 godina organiziranog školovanja speleologa u Hrvatskoj.** U predavanju su spomenuti svi speleološki tečajevi i speleološke škole u proteklih 20 godina na području SR Hrvatske, kao i sve solidnija organizacija škola i tečajeva, upotreba sve boljih i sigurnijih tehničkih pomagala i veća osposobljenost speleoloških instruktora. Predavanje je završeno projekcijom filma super-8 s temom »Zagrebačka speleološka škola 76« autora Radovana Cepelaka. U tom 20-minutnom filmu prikazan je rad i organizacija prošlogodišnje Speleološke škole. Poslije filma, u drugom dijelu večeri, razvila se diskusija na tu temu. Vladimir Božić je spome-

nuo predstojeće promjene u sistemu školovanja unutar organizacije PSH, zatim je Slavko Marjanac (voditelj I speleološkog tečaja) govorio o prilikama i uvjetima u kojima je došlo do održavanja I republičkog speleološkog tečaja (prvog takve vrste u Jugoslaviji), kao i općenito o prilikama koje su bile u speleološkoj organizaciji u to doba. U nastavku diskusije govorili su Srećko Božičević (instruktor na I tečaju), Branko Jalžić i Mladen Garašić.

U sklopu Večeri sudjelovalo je svega 25 sudionika, i to iz SO PDS »Velebit«, SO PD »Zeljezničar« i iz PD »Sutjeska«. Speleološko veče je uspjelo, i usput je, iako skromno obilježena 20-godišnja tradicija organiziranog školovanja speleologa u Hrvatskoj.

Radovan Cepelak

PREGLED RADA KOMISIJE ZA SPELEOLOGIJU PSH U 1976. GODINI

Komisija je tijekom godine redovno obavještavala peleo-loške odsjke o svome radu putem zapisnika sastanaka. Početkom godine usvojen je program rada i financijski plan KSPSH, koji je gotovo u cijelosti ostvaren. U nekim akcijama je KSPSH sudjelovala direktno, a u nekima indirektno. Posredstvom KSPSH, u 1976. g. ostvarene su slijedeće akcije:

1. Speleološke škole

KSPSH je indirektno učestvovala u provođenju speleoloških škola u Hrvatskoj i to:

— Zagrebačka speleološka škola (proljeće) — materijalna pomoć

— Speleološka škola — Split (proljeće) — pomoć u literaturi

— Speleološka škola — Zadar (proljeće) — pomoć u literaturi i završnim ispitima (1 ispitivač od KSPSH)

— Speleološka škola — Rijeka (jesen/zima 1976.) — literatura i 2 predavača.

2. Organiziranje i sudjelovanje na sastanku KKS PSJ u Bijambarama kod Sarajeva u IV mj. 1976. g., sa dva učesnika.

3. Sudjelovanje na Zboru slovenskih jamara u Preboldu u VI mj. 1976. g., sa tri učesnika (ujedno održano predavanje i demonstracija istraživačke opreme).

4. Istraživanje ponora Bele Vode u Crnom lugu u Gorskom Kotaru 27. VII, uz sudjelovanje članova iz SOPD »Zeljezničar«, »Velebit«, »Platak«, »Otočani«, »Paklenica« (ukupno 30 učesnika). Organizator je bio SOPD »Zeljezničar«, a novčanu pomoć je dala KKS PSJ i KSPSH.

5. Sudjelovanje na VII Kongresu speleologa Jugoslavije u Herceg-Novom u IX mj. sa 9 učesnika iz speleoloških odsjeka SRH.

6. Plenum planinara-speleologa Hrvatske održan je 11. XII 1976. g. u društvenom domu PSH, u kojem je učestvovalo 45 učesnika iz SOPD »Zeljezničar«, »Velebit«, »Zagreb-matica«, »Dubovac«, »Split«, »Mosora«, »Paklenica«, te članovi Speleološkog društva »Istra« iz Pazina, Speleološkog kluba »Speleolog« iz Poreča i članovi Speleološkog društva Hrvatske iz Zagreba.

7. Tokom godine su održana tri ispita za planinarski naziv »speleolog«, i to: SOPDS »Velebit« (3), »Otočani« (1) i »Platak« (3). Po prvi puta je ispit održan izvan Zagreba (u Rijeci).

8. Tokom godine KSPSH je tiskala tri popisa literature, i to:

a) V. Božić: »Popis literature o speleologiji« (I izdanje)

b) V. Božić: »Popis literature o turističkim spiljama u Hrvatskoj«

c) V. Božić: »Popis literature o aktivnosti amaterskih speleoloških organizacija u Hrvatskoj«.

9. Za Plenum planinara-speleologa postavljena je izložba speleoloških fotografija u društvenom domu PSH.

10. tiskan je prijedlog za:

— novi osobni karton

— novi zapisnik speleoloških istraživanja (s objašnjenjem za popunjavanje).

11. Sakupljeni su članci, vijesti i razni prilozi za časopis »Naše planine«, broj 11—12/1976. g., posvećen speleologiji.

12. KSPSH je surađivala sa Strokovnom komisijom JZS u vezi ocjene teškoća speleoloških objekata i u vezi programa speleoloških škola i tečajeva (sudjelovanje na dva sastanka u Ljubljani i dopisivanje).

13. U okviru Plenuma proslavljena je 20-godišnjica formiranja KSPSH.

14. Speleološko veče održano u I mj. u društvenom domu PSH, bilo je posvećeno Ivanu Lovriću povodom 200-te obljetnice speleologije u Hrvatskoj.

Vladimir Božić

SPELEOLOŠKI MUZEJ U PROSTORIJAMA SO PD »ZELJEZNICAR«

Postupnim uređenjem tavanskih prostorija iznad matičnog društva u Trnjanskoj cesti, članovi našeg Odsjeka prišli su realizaciji plana o uređenju speleološkog muzeja. Osim eksponata iz nekih domena znanosti koje obuhvaća speleologija (geologija, arheologija, biologija itd.), u većem dijelu izložbenog prostora biti će kronološkim redom postavljena razna tehnička pomagala i oprema koja je korištena prilikom istraživanja spilja i jama kod nas. Kako Odsjek raspolaže velikim brojem fotografija iz podzemlja našeg krša, postavljeno je u svrhu izložbe šest velikih panoa duž stubišta kojim se dolazi u prostorije Odsjeka. Ova izložba nije stalna, već ovisno o informacijama i materijalu prati aktualnosti na polju speleologije kako kod nas tako i u svijetu. Sastavni dio muzeja je bogata knjižnica i arhiva, gdje se mogu naći mnoge pojedinosti o speleološkim dje-latnostima općenito.

Vjerujemo da će muzej primiti prve posjetioce nakon predstojeće godišnje skupštine 1978. godine.

Branko Jalžić

SASTANAK KOORDINACIONE KOMISIJE ZA SPELEOLOGIJU PLANINARSKOG SAVEZA JUGOSLAVIJE

Domaćin sastanka KKSPSJ, u proljeće 1976. godine, bila je Komisija za speleologiju Planinarskog saveza Bosne i Hercegovine i Speleološko društvo Bosne i Hercegovine, koji su sastanak organizirali u planinarskoj kući na Bijambarama kraj Sarajeva. Sastanku su prisustvovali predstavnici BiH, Srbije, Vojvodine i Hrvatske (Vlado Božić, predsjednik KKSPSJ i član SOPD »Zeljeznica« i Boris Vrbek, član SOPDS »Velebit«).

U ugodnom ambijentu planinarske kuće analizirani su izvještaji o radu za 1975. god., dogovoren je princip udruživanja republičkih i pokrajinskih komisija za speleologiju planinarskih saveza u republičke speleološke saveze, raspravljano je o predstojećem Jugoslavenskom speleološkom kongresu, o speleološkim transverzama, o izradi kriterija za ocjenjivanje teškoće speleoloških objekata i o udruživanju speleologa — ronilaca u okviru KKSPSJ.

Nakon sastanka učesnici su s domaćinima razgledali zivopisnu okolicu i posjetili Bijambarske pećine.

Vladimir Božić

RAD SO PDS »VELEBIT« U 1976. GODINI

Tokom 1976. godine nastavljeno je vrlo uspješno djelovanje SO PDS »Velebit«. Od 134 izlazaka na teren bilo je 80 kraćih planinarskih izleta, 31 speleološki izlet, 20 istraživanja, te 12 speleoloških vježbi i jedno orijentaciono natjecanje. Istraženo je i topografski snimljeno 20 speleoloških objekata (12 jama i 8 spilja), što je nešto manje u odnosu na 1975. godinu ali je značajno što se kvalitet istraživanja u velikoj mjeri povećao.

U toku godine održana su 42 sastanka s, prosječno, 18 prisutnih članova.

U Odsjeku je aktivno sudjelovalo 43 člana, i to 28 muških i 15 ženskih. Od toga su 32 člana završila speleološku školu, 6 članova je završilo ljetni i zimski tečaj GSS-a, a 3 su položili ispit za zvanje speleologa, tako da Odsjek sada ima 13 speleologa. U odsjeku također ima 6 gorskih spavaoca i 4 pripravnika GSS-a.

Od istraživačkih akcija posebno se ističe istraživanje ponora Bunovac I, do sada najdublje poznate jame u Hrvatskoj i istraživanje jama na Velikoj i na Maloj Kapeli. Također treba istaći ponovno uspješno istraživanje jame Puhaljke, izvršeno u teškim zimskim uvjetima i nastavak istraživanja jama na otoku Pagu. Članovi Odsjeka Marijan Čepelak, Radovan Čepelak, Mladen Garašić i Boris Vrbek sudjelovali su u internacionalnoj ekspediciji u špilju Hölloch u Švicarskoj i prošli 11 km dužine.

Naši članovi sudjelovali su na IX zboru jamarjev Sloveinje i na Plenumu speleologa Hrvatske, u akcijama s Radovan Čepelak i Mladen Garašić dali svoj prijedlog za nove osobne speleološke kartone i zapisnike speleoloških istraživanja. Na VII kongresu speleologa Jugoslavije, održanom u Herceg-Novom, članovi našeg Odsjeka su sudjelovali sa 7 referata (od ukupno 11 iz Hrvatske); član Odsjeka Boris Vrbek izabran je za predsjednika Komisije za spašavanje iz speleoloških objekata. Održana je i tradicionalna Zagrebačka speleološka škola '76 pod vodstvom Radovana Čepelaka, koja već deset godina za redom daje svojim polaznicima osnovna znanja iz speleologije. Članovi Odsjeka su redovno prisustvovali sastancima Komisije za speleologiju PSH.

Organizirano je predavanje o istraživanju Rokine bezdane u prostorijama Studentskog centra. Naši članovi redovno su sudjelovali svojim priložima u časopisima »Naše planine« i »Speleolog«.

Dalibor Kasač

SPELEOLOZI HRVATSKE NA SEDMOM KONGRESU SPELEOLOGA JUGOSLAVIJE

Sedmi speleološki Kongres Jugoslavije održan je od 9—14. rujna 1976. godine u Herceg-Novom. Organizator Kongresa bilo je Speleološko društvo Crne Gore. Rad Kongresa odvijao se u krugu Centra za naučne skupove, gdje su uglavnom bili smješteni i svi učesnici. Prema dobitim podacima Kongresu je prisustvovalo 117 učesnika, a prijavljeno je bilo 55 predavanja. Kao strani gosti Kongresu su prisustvovali speleolozi iz Francuske i Bugarske.

Kongresu iz Hrvatske prisustvovalo je 16 učesnika, koji su održali 12 referata. Pošto je istupanje speleologa Hrvatske očito bilo dobro zapaženo, potrebno je osvrnuti se malo detaljnije na naše učestvovanje i na neke manje propuste.

Poslije svečanog otvaranja Kongresa, uz redovno čitanje izvještaja Saveza Jugoslavije i predstavnika republičkih organizacija o aktivnostima između šestog i ovog Kongresa, pročitana su tri plenarna referata. U dva referata obrađena je problematika speleologije i speleoloških istraživanja na teritoriju Crne Gore.

Rad Kongresa trebao se odvijati u pet sekcija. Najviše referata (čak 35!) prijavljeno je za sekciju »Hidrogeologija karsta i fizička speleologija«, dok je za preostale četiri sekcije prijavljeno 20 referata.

Popis učesnika iz Hrvatske sa naslovima referata koje su održali:

1. Božić Vladimir: Speleološka bibliografija u Hrvatskoj.
2. Božićević Srećko: Morfogeološke promjene u kavernama utvrđene radiokarbonskim mjerenjima (na primjerima kaverna Buškog Blata), u koautorstvu sa Garašić M. i Jalžić B.: Pregled najvećih speleoloških objekata Hrvatske (najdublje jame i najduže pećine), u koautorstvu sa Kuprešanin P.: Cerovačke pećine kod Gračaca (problematika istraživanja i zaštita).

3. Čepelak Marijan: Ponor Bunovac na Velebitu u koautorstvu sa: Garašić M.: Jopićeve spilja — najdulja u Hrvatskoj.

4. Čepelak Radovan: bez referata.
5. Garašić Mladen: Upotreba morfometrijskih karata pri otkrivanju novih dijelova Jopićeve spilje, Pronađena čovječja ribica (Proteus anguinus) u podzemnoj rijeci Rokina bezdana kod Jezerana. Koautor u referatima s Božićević i Jalžić, te s Čepelak M.

6. Holjevac Dubravka: bez referata.
7. Jalžić Branko: otkazao samostalni prijavljen referat, a bio koautor s Božićević i Garašić.
8. Jalžić Đurđa: bez referata.
9. Lattinger-Penko Romana: bez referata.
10. Lepan Boris: bez referata.
11. Malez Jelena: bez referata.
12. Malez Mirko: Najnovija otkrića u pećini Vindiji i njihovo značenje u evoluciji hominida.
13. Markulin Mirko: bez referata.
14. Opašić Darko (iz Pazina): bez referata.
15. Rukavina Drago: Spiljski sedimenti i rekonstrukcija klimatskih oscilacija za vrijeme gornjeg pleistocena.

16. Vrbek Boris: Moderna tehnika speleoloških istraživanja.

U sekciji »Primijenjena speleologija« R. Čepelak je odobrenjem organizatora Kongresa pročitao referat Imensék Tomislava: »Indikator za otkrivanje CO₂ u spiljama«. Autor referata nije bio prisutan na Kongresu. Iz Hrvatske su bili prijavljeni i referati Malinar Hrvoja i Radovič Jakova, ali zbog odsustva referatista isti nisu održani. Steta je da navedeni samostalni referat B. Jalžića nije iznesen, jer bi on bio vrijedan prikaz interesantne speleološke aktivnosti u prošlosti Hrvatske. Evidentna je bila manjkavost bioloških referata iz Hrvatske, kao i prilozii speleologa iz Karlova, Rijeke i Splita, jer u tim centrima postoji dobra speleološka aktivnost s vrijednim rezultatima.

Na ovom je Kongresu zapažena činjenica da se mladi istraživači »plaše« istupanja na jednom ovakvom skupu, dok stariji kolege istupaju vrlo samouvjereni i s referatima koji nemaju uopće nikakvu vezu sa tematikom čitavog skupa (na primjer: iznošenje hidrogeološke problematike, koja uopće ne obrađuje speleološke objekte!). Osim održanih referata učesnici Kongresa imali su priliku da se kroz dva

izdvojena predavanja u večernjem terminu upoznaju s posebnim prikazom rada, tehnikom i ostalim uspjesima speleologa iz Hrvatske. Prvo predavanje M. Garašić i B. Vrbeč: »Speleološka ekspedicija Rokina bezdana« sastojalo se od projekcije 178 kolor-dijapozitiva i devet minutne projekcije kolor-filma formata 8 mm, što je sve bilo popraćeno zvučnom kulisom razgovora za samog istraživanja i odgovarajućom muzikom. Drugo predavanje održao je Božičević S. pod nazivom »Cerovačke pećine — nova turistička atrakcija u Hrvatskoj«. Kroz projekciju od 150 kolor-dijapozitiva prikazana je izuzetna ljepota ovih naših, sada i za turizam uređenih pećina. Zaista je šteta što Kongresu nisu prisustvovali predstavnici uređivača pećina iz Gračaca s postojećim propagandnim materijalom (plakati, razglednicama, naljepnicama i značkama), jer bi među učesnicima ovog skupa zainteresirali mnoge buduće posjetioce.

Daljnji rad Speleološkog saveza Jugoslavije intenzivirat će se i kroz do sada postojeće i novo formirane stručne komisije. Od jedanaest stručnih komisija, predstavnici Hrvatske izabrani su za predsjednike ovih: Komisija za speleokronologiju: dr Mirko Malez, Komisija za spasavanje iz speleoloških objekata: ing. Boris Vrbeč, Komisija za speleološku opremu i tehniku: Mladen Garašić, Komisija za najdublje objekte: mr. Srećko Božičević.

Novosti je ovog kongresa da su prvi puta predloženi i jeunoglasno izabrani »pocasnih« i »narocito zaslužnih« speleolozi Jugoslavije. Od 15 »pocasnih članova«, iz Hrvatske su predloženi: akademik Grga Novak, predsjednik JAZU; prof. dr Mirko Malez, izvanredni član JAZU i prof. Mirko Markulin. Od 20 izabranih za »narocito zaslužnih« članove, iz Hrvatske proglašeni su: ing. Vladimir Božić, mr. Srećko Božičević i Slavko Smolčić. Osim toga, dr France Rabe, kao dosadašnji predsjednik Saveza speleologa Jugoslavije, po povratku s Kavkaza uručio je preustavniku Komisije za speleologiju planinarskog saveza Hrvatske srebrnu speleološku značku Sovjetskog saveza za postignute rezultate speleologa u Hrvatskoj.

Analiziramo li sve iznošene referate na ovom kongresu, možemo konstatirati da je intenzitet speleoloških ispitivanja u citavoj Jugoslaviji nešto smanjen u odnosu na prijašnje razdoblje, ali se zato uočava intenziviranje rada na području Hrvatske, Srbije i autonomnim pokrajinama. Kada budu stampani svi referirani i predani referati, tada će ta analiza biti boje uočljiva.

Od Zaključaka usvojenih na kraju Kongresa važno je napomenuti sljedeće: nužno je potrebno organizirati centralni speleološki katastar; potrebno je provesti bolju propagandu speleološkog rada u nas; potrebno je usavršavati školovanje stručnog speleološkog kadra; u speleološki rad treba unijeti elemente općenarodne samozaštite; potrebno je što više zaštititi prirodu krša i njegovo podzemlje; potrebno je još više produbiti suradnju između republičkih speleoloških organizacija i intenzivirati međusobna speleološka istraživanja; potrebno je preporučiti u svim republikama što veću posjetu speleologa Jugoslavije na VII svjetskom speleološkom kongresu, koji se krajem ove godine održava u Velikoj Britaniji.

Po završetku Kongresa održane su dvije stručne ekskurzije, koje na žalost zbog malog broja prijavljenih učesnika nisu bile uspješne izvedene. Lipska pećina kraj Cetinja kao centralna točka tih ekskurzija uopće nije bila pripremljena za posjetu (urušen ulaz, neosigurano vodstvo i osvjetljenje), tako da je njezina unutrašnjost ostala nepoznata i nedostupna većini učesnika. Zaista šteta! Svijetla točka ekskurzije bila je vožnja Rijekom Crnojevića i Skadarskim jezerom, te posjeta Njegoševom mauzoleju na Lovčenu. Ekskurzijama nije prisustvovala nitko od organizatora Kongresa, niti je bilo osigurano stručno-speleološko vodstvo, što je u znatnoj mjeri umanjilo kompletnu vrijednost ove akcije.

U narednom periodu do Osmog kongresa (za koji se kandidirala republika Srbija) uprava Saveza speleologa Jugoslavije nalazi se u Crnoj Gori. Za novog predsjednika izabran je dr Mihailo Vučković iz Titograda.

Srećko Božičević

SUDJELOVANJE U MEĐUNARODNOJ SPELEOLOŠKOJ EKSPEDICIJI »HÖLLOCH 76«

Uz pomoć prijatelja speleologa iz Švicarske Ursa Hächlera i Matthiasa Gloora iz Speleološkog kluba »Lenzburg«, nedaleko Züricha, od 18. do 25. studenog 1976. g. četvorica speleologa PD Sveučilišta »Veledit« (Marijan Cepelak, Radovan Cepelak, Mladen Garašić i Boris Vrbeč) uključili su se u jedan dio međunarodne speleološke ekspedicije u spilju Höllloch u Švicarskoj.

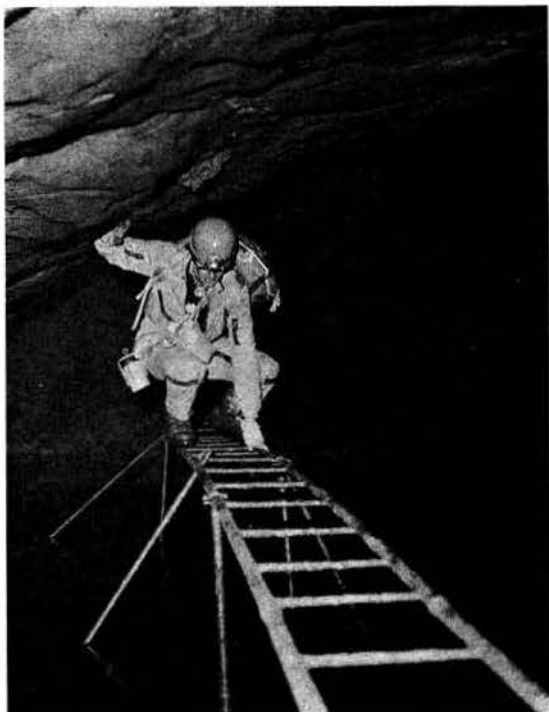

Foto: M. Cepelak

Spilja Höllloch nalazi se u blizini mjesta Moutathal, u široj okolici Luzernskog jezera. Dužina dosad istraženih kanala iznosi 132.525 metara, a najveća visinska razlika između najviše i najniže točke u spilji iznosi 827 metara. To je najduža spilja u Evropi i na drugom mjestu u svijetu. Zbog morfološke kompliciranosti, klimatskih i vremenskih uvjeta, spilja još nije istražena do kraja. Pri svakom većem istraživanju pronade se po nekoliko kilometara novih kanala. Istraživanja je moguće izvoditi samo u zimskom periodu godine (od 15. studenog do 15. veljače), jer jedino tada ne izbija voda iz spilje čineći veliku rijeku Muotu. U zimskom periodu vode u krovini iznad spilje su u zaledenom stanju pa se ne infiltriraju u tolikoj mjeri u spilju. Jedina opasnost je ako se nenadano pojavi topli vjetar Fain, koji može naglo otopiti snijeg iznad spilje. Zato švicarski speleolozi imaju posebno organiziranu meteorološku službu koja obavještava putem radio stanice (srednji val!!!) ekipu u podzemlju o klimatskim uvjetima na površini. Pošto su istraživanja dugotrajna i naporna, u Hölllochu je izgrađeno i improvizirano 17 bivaka na raznim mjestima u spilji. Svi bivaci (osim dva) su potpuno sigurni u slučaju nadolaska vode; (prije nekoliko godina jedna grupa speleologa je ostala zarobljena u bivaku br. 2 tri dana, a voda je za samo 5 sati ispunila kanale u dužini od 12000 metara); isto tako su opremljeni hranom i rezervnim karbitom.

Ulaz u Höllloch se nalazi na privatnom zemljištu, što znači u privatnom vlasništvu, te bez prethodne najave nije moguć ulaz u dublje dijelove spilje (prvih 700 metara spilje je poluuređeno za turiste). Isto tako nije dozvoljeno fotografiranje spilje bez posebne dozvole. Srećom, zagrebački speleolozi su, kao prvi jugoslavenski speleolozi koji su posjetili dublje dijelove Hölllocha dobili sve potrebne dozvole. (Svakako su im u tome pomogli njihovi švicarski kolege). Zadatak prvog dijela ekspedicije (sudjelovalo je oko 45 speleologa, a koordinator je bio dr. Alfred Bögli) bio je da se prenese nekoliko stotina kilograma opreme u 4 bivaka koji će ove sezone biti opskrbljeni. Naši speleolozi su zadovoljni što su na neki način svojim radom i voljom uspjeli pomoći u daljnjim istraživanjima ovog gigantskog speleološkog objekta.

Mladen Garašić

POSJETA ŠPILJI BARADLI U MAĐARSKOJ

Za vrijeme praznika Dana Republike od 28—30. XI. 1976. god. Speleološki odsjek PD »Željezničar« iz Zagreba organizirao je posjetu špilji Baradla kod mjesta Aggtelek, na sjeveroistoku Mađarske (uz čehoslovačku granicu). To je već drugi izlet kojega je SO PD »Željezničar« organizirao u turistički uređene špilje u inozemstvu, a želja je Odsjeka da to postane stalna praksa.

U organizaciji izleta su sudjelovali: Dubravka Holjevac, Đurda i Branko Jatić, Karmen i Zivko Nižić i Vlado Božić, dok je u Mađarskoj mnogo pomogao poznati mađarski speleolog Arpad Csekő, dugogodišnji poznanik Odsjeka, koji je pred desetak godina boravio u Jugoslaviji sa članovima SO PD »Željezničar« sudjelovao u nekim speleološkim akcijama.

Ukupno je bilo 48 članova Speleološkog odsjeka i Seniorske sekcije PD »Željezničar«, Speleološkog aktiva »Otocani« s Paga i članova RD »Iroglav« iz Zagreba. Prijevoz je ostvaren autobusom Alpetoura.

Iz Zagreba smo krenuli 28. studenog 1976. g. u 6 sati i nakon cjelodnevnog vožnje (preko Varazdina, Baatona, Budimpešte, Miškoica), uz prekide za odmor i zadržavanje u Budimpešti stigli smo u Aggtelek oko 21 sat. Prenoćiti smo u prijatnom i jetinom hotelu »Cseppkö« (Siga), a sljedećeg jutra posjetili špilju. Oko podneva smo napustili Aggtelek i preavece stigli u Budimpeštu.

Nažalost, plan posjeta u Budimpešti se izjalovio, usprkos velikom zalaganju našeg prijatelja Arpada Csekő. Termalna špilja kraj hotela i lječilišta Getlert bila je zatvorena zbog neodoljivih prptavaka pumpne stanice; u Speleološkom muzeju su bili u toku radovi na pregorenom glavnom električnom vodu. Nakon noćenja u turističkom prenoćištu na Citadeli, prijedodne smo proveli u slobodnom razgledavanju grada, a oko 14 sati krenuli za Zagreb i stigli oko 21 sat.

Vrlo loše vrijeme na putu (magla) umanjilo je ukupni dojam izleta, ali je to na neki način nadoknađeno ugodnim i veselim raspoloženjem u udobnom autobusu. Uspjehu izleta je svakako doprinijeo i sofer autobusa Janez Stanovnik, koji je sigurnom vožnjom po klizavoj cesti, uz lošu vidljivost vozio prema dogovorenom planu.

Špilja Baradla je u stvari špiljski sistem dug oko 23 km, a proteže se 16 km kroz Mađarsku, 7 km kroz Čehoslovačku. U Čehoslovačkoj postoje dva ulaza, i špilja se zove Domicia. U Mađarskoj ima 4 ulaza: dva ulaza kod mjesta Aggtelek, po kojem se često i cijela špilja naziva »Aggtelek«, jer je tu glavni ulaz za turističku posjetu; treći ulaz zove se Vörös-toi, a četvrti Jósavfő, gdje je danas uređen podzemni speleološki laboratorij.

Ulazni dio špilje Aggtelek (prirodni, jer je drugi umjetni prokopan radi turističkog kružnog puta), bio je pristupačan još u pretpovijesti, tako da su tu pronađeni ostaci ljudi i životinja kroz sva razdoblja od pretpovijesti pa do danas. Zanimljivo je napomenuti da je prvi nacrt špilje Aggtelek izrađen još 1794. god., a snimio ga je inženjer geodezije u duljini od 1800 m. Glavna otkrića su uslijedila 1825. god., pa je već 1831. god. bilo poznato 8 km kanala. Slijedila su istraživanja u Čehoslovačkoj 1926. god., kada je pronađena i istražena špilja Domicia u cijeloj duljini od 7 km. Već 1932. god. pronađena je veza između špilje Domicie i Aggtelek preko sifona podzemnog potoka. Prokapanjem kanala sifon je zaobiđen, i na tome mjestu je postavljena željezna rešetka koja označuje granicu dviju država. Daljnjim istraživanjima otkriveni su novi dijelovi špilje, tako da ukupna duljina svih kanala iznosi nešto preko 23 km.

Kod mjesta Jósavfő je 1928. god. prokopan umjetni rov do prirodnih dijelova špilje; novi otvor je olakšao istraživanje špilje. Tada je u stvari, počelo uređivanje špilje za turističke posjete. Ukupna duljina turističkih putova špilje Baradla iznosi preko 7 km, a Domicie malo više od 3 km. Putovi su betonirani, postavljene su ograde, stepenice, mostovi i električna rasvjeta.

Turistički obilazak se danas može izvesti u tri varijante, ovisno o raspoloživom vremenu.

Polosatna posjeta uključuje razgledavanje špilje bez ikakvog zadržavanja. Ulazi se na prirodni (glavni) ulaz, a izlazi na umjetni. Prolazi se lijepo uređenim hodnicima sa stajalom vodom, gdje odbijesak svjetla od niskih stropova iznad jezera daje posebne efekte. Nakon toga se dolazi do koncertne dvorane i pristaništa podzemne flote turističkih čamaca. Preko brda sigastih stupova i stalagmita izlazi se na drugi otvor. Špilja je bogato ukrašena stalaktitima, stalagmitima, stupovima, saljevima, kamicama i jezerima. Dok su neke sige snježno bijele boje, druge su žute, smeđe, crvenkaste, ili plavkasto-zelene. Značajki postavljena rasvjeta i dobro provedeni putovi mnogo doprinose ukupnom užitku ovog razgledavanja.

Jednosatna posjeta uključuje slušanje muzike u koncertnoj dvorani. Tu su postavljene klupe za oko 500 ljudi, a sa stajalim mjestima dvorana može primiti oko 1000 ljudi. Uz zvukove orgulja Bachove fuge i nove, moderne pjesme pale se raznobojna svjetla koja osvjetljavaju pojedine skupine sige u dvorani, što ostavlja posebno ugodno sjećanje na taj doživljaj.

Jedan i pol-satno razgledavanje uključuje još vožnju čamcima. Domišljati su Mađari 1952. god. dogradili prirodnu branu na potoku koji protječe špiljom i stvorili solidnu umjetnu branu, tako da je stvoreno jezero dugo oko 400 m, na kojem sada plove turistički čamci. Svaki od pet čamaca može primiti 12—15 ljudi. Pokreću ih elektromotori tjerani »kumulatorima koji se pune nakon svake vožnje iz priključka na pristaništu. Gotovo bešumna vožnja po jezeru i efekti lijepo osvjetljenih sige posebni je doživljaja i sigurno najveća atrakcija ove špilje.

Za posebne goste unaprijed najavljene, može se proći dobro uređenim, elektrificiranim putem niz potok do špilje Aggtelek do otvora špilje u Jósavfő, duljine oko 6,5 km.

Budućim posjetiocima špilje Baradla preporučam razgledavanje termalne špilje Miškoic-tapolca kraj Miškoica, u kojoj se mogu okupati u toploj vodi špilje.

Vladimir Božić

IZVJEŠTAJ O IV SPLITSKOJ SPELEOLOŠKOJ SKOLI 1977.

Speleološki odsjek Planinarskog kluba »Split« organizirao je IV splitsku speleološku školu u vremenu od 2. 3. do 4. 5. 1977. god. Uobičajenom propagandom (dnevna štampa, raspis, plakati) nastojalo se zainteresirati što veći broj mladih ljudi za planinarskih krugova. Međutim, kao i u prijašnjim školama javljali su se ljudi nedovoljno upućeni u planinarstvo, što je i glavni uzrok da je samo 12 polaznika, od 30 prijavljenih završilo školu i steklo naziv speleologa-pripravnika.

Program škole bio je prilagođen strukturi polaznika, vodeći posebno računa o razvijanju drugarstva i ljubavi prema prirodi. Polaznici su predavanja uz dijapozitive slušali u prostorijama PK »Split«, a praktična iskustva sticali su u Matetinoj pećini (Kozjak), Zlatnoj i Miškojovj jami (Mosor), te Pećini ispod Štrbine, Ledenici, Jami od Ledenice i Sulinoj jami (Biokovo). Praktičnim vježbama savladani su načini spuštanja po užetu, spuštanje i penjanje po ljestvama, namatanje užeta i ljestvica, vrste čvorova, sidrišta, topografsko snimanje speleoloških objekata, i dr.

Na kraju tečaja organiziran je logor na Biokovu pa je tom prilikom istraženo i nekoliko speleoloških objekata, koje su polaznici škole samostalno, bez posredstva instruktora, istražili i snimili.

Ovog puta izostala je pomoć drugih organizacija koje bi trebale biti zainteresirane za školovanje speleoloških kadrova, te je SO PK »Split« kao organizator škole bio prisiljen izdvojiti dio sredstava iz svoje skromne dotacije za pokriće troškova škole.

Novi pripravnici su: Furlan Marijan, Jurić Jelena, Pogačar Miran, Velić Nediljko, Vukosav Joško, Miošić Edi, Šladić Zarko, Vrdojak Ante, Klarić Pero, Brođanac Miroslav, Klaraić Zeljko i Mračević Ivica.

Goran Gabrić

Fotografija 1a i 1b: Prelazak preko čvora pri spuštanju. Čvor je na užetu dinamičke konstrukcije.

Fotografija 2a i 2b: Prelazak preko čvorova pri spuštanju. Čvor je na užetu statičke konstrukcije.

Legenda:

- g — gibbs penjalica
- s — shunt (stezaljka)
- b — bloquer (stezaljka)
- d — descendeur (spuštalica)
- st — stremen

Fotografija 3a i 3b: Prelazak preko čvorova pri penjanju. Čvor je na užetu dinamičke konstrukcije.

Fotografija 4a i 4b: Prelazak preko čvora pri penjanju. Čvor je na užetu statičke konstrukcije.

